

stiska och konstens ästhetiska fordringar. En tid kom, då de sista tillfredsställdes på de förras bekostnad, och konsten, som nu arbetade blott att smycka slott och thermer åt jordens mäktige, sönk i samma graf som redan förvarade Religionen till en annalkande uppståndelse.

Möjligtvis är Canova en fullkomligare marmorrhuggare än Thorvaldsen; denne har dels ett ömtåligt bröst, som icke tillåter honom att länge i sender sysselsätta sig med huggning och dricka det mjölfinna marmorstof, hvilket alltid i en sådan verkstad kringhvirflar, dels ett lynne som i allting mest fäster sig vid sjelfva tanken, och af sitt rika förråd gerna retas att så skyndsamt som görligt begifva sig från gamla tankar till nya. Likväl har han, i senare tider, bekommit så utmärkt skicklige arbetare i sin tjänst, att hans bildverk äfven i denna hänsigt ingenting skänka medtäflarnes efter. Thorvaldsen har jemväl i christliga ämnen försökt sig; måhända med mindre framgång. Den sköna italienska medeltiden har skulptörer att framvisa, som på detta fält öfverträffat honom. Ingen konsthär bör våga sig på Christendomens heliga häfder och legender, utan att befinna sig med sin hela håg och sitt hela hjerta på denna läras milda, paradisiska grund. Thorvaldsen är dertill ännu förmycket antik. Deremot skulle du säga, om du såge hans ryktbara hjeltestod Jason med det eröfrade gyllne skinnet, och hans basrelief Natten,

som innan kort blir lika ryktbar, att hans konst har sammanfattat de båda polerne af den spher, som ligger nedanom den högsta. Jason är det sanna idealet af en Heros, lugn i sin sjelskänsla, mäktig i sin styrka, ädel i dess utöfning: Natten en oändligt ljuf qvinnogestalt, klädd och bevingad, som under en vallinokrans, med tvenne sött slumrande barn i sin famn, sjelf slutande sina fagra ögonlock i obekanta drömmar, sväfvat sakta utåt den stjerniga rymden. Så äro, innan andeverldens egentliga mysterium uppgått i själen, kraft och aning de herrligaste skepnader, till hvilka lifvet kan svinga sig. De äro Naturens, de äro Antikens A och O; men omedelbart bortom aningens natt grör morgonrodnaden af ett nytt, ett ljusare solhvarf. Det är den himmelska kärlek, som försonar sina verk med Sig.

"L' Amor, che muove 'l Sole e l' altre stelle."

(DANTE.)

Den 16 Mars.

Väderleken är nu här sådan, som hos oss i slutet af Maj eller begynnelsen af Juni. Jag gläder mig dock åt den instundande bello Aprile; då blir Armidas trädgård — ty denna ser man här hvart man vän-

der sig, på det fordna Roms höjder och rundtomkring det nyas murar — till alla sina beståndsdelar fullständig. Jag har idag gjort en oförgätlig morgenvandring, under den skäraste himmel, i den lenaste luft och det blidaste solsken. Liksom i drömmarnas landskapstaflor, äro alla färgor starkare och mera glödande, än man i Norden skådar och tänker dem; det gröna mera grönt, det blåa mera blått, det röda mera rött; vid solens upp- och nedgång flammar ett mångdubbelt större fält af himlahvalfvet i skiftande färgspel; öfvergången från ljus till mörker är hastig, och det senare mägligt som det förra; men det genomstrålas af stjernorna och månan, hvilka här synas större, närmare till jorden och se ut såsom voro de stickade af guld på Nattens dunkelblå sammetsmantel. Tillika gör luftkretsens oändligt genomskinliga renhet, att den italienska himlen i allmänhet tycks vara högre än vår, och öppnar en långt vidsträcktare synrymd. Jag kom i morse upp på Monte Pincio, innan ännu det slags förberedande morgonrodnad, som Italienarne kalla alba och som egentligen ej fins i Norden, upphört att omgjorda horisonten med sin hvitrodaktiga tjugslans. Det är liksom en jungfrulig suck af hänryckning, som gör hyn varmare på den slumrande Auroras kinder, innan hon ännu slagit upp ögonen och klädt sig i purpurdräkten. Småningom besteg hon sin vagn i hela sin drottningssprakt, mandelblommorna doftade, näktergalarna

började vakna; till höger utbredde den elysiska villa Borghese, mellan höga gångar af lager och buxbom, sina parker, vatten, tempel och grönskande slätter, der under piniernas kronlika skärmar Guarini's Pastor Fido blef första gången uppförd; till venster, i något fjerran, på andra sidan Tibern, upplyftade Monte Mario sin krans af cypresser och den åldriga villa Madama, i hvars numera förvildade lustgård man berättar, att detsamma ägt rum med Tasso's Aminta, i vårtiden, på blomstervallen, liksom nu, då mandelblomman slog ut och näktergalarna söngo *). Framför mig, en sträcka af vingårdar och landthus, bland hvilka den lilla villa Nelli, der Raphael i en älskarinnas famn tillbragte en lycklig sommar; längre bort, den öde Campagna's allvarsamma infattning; på motsatta sidan, det i ungdomlig morgonglans skimrande Roma! — Jag förflyttade mig sedan utom stadsmuren, och mötte några sjungande landtmän, som vänligt helsade mig från sina åsnor, på hvilka de, i maklig ridt, med full hals qvädde ritornelli **) öfver grannlickor och grannhustrur; jag vandrade längs en del af Tibern, och hann äntligen mitt mål, som var att från

*) Senare Anmärkning. Jag har i denna uppgift följt en romersk tradition.

**) Ett slags korta, egentligen blott af tre rader bestående, epigrammatiska folksånger, vanligtvis af antingen erotiskt eller satiriskt innehåll.

Monte Mario betrakta den kringliggande nejden. Uppvägen dit är brant och mödosam nog, men ymnigt belönande genom den omsider uppnådda höjdens mångfaldigt rymligare utsigt. Man öfverskådar härifrån, och isynnerhet från en temligen förfallen villa Mellini, som ligger på spetsen, Rom i hela dess omfång, den vidsträckta Campagnan med dess spillrade forntidssmycken af aquäducter och griftvårdar, de häftigt strömmande krökningarne af Tibern, som fem gånger visar sig för ögat och lika många gånger åter fördöljer sig, den fläck der man påstår att Cincinnatus haft sitt åkerfält, halfcirkelein af de Sabinska och Albanska bergen, som bilda Campagna's östliga gräns och med de hvitglänsande städerna på sina slutningar, mellan castanier, ekar och oliver, bjuda ögat en lockande hvilopunkt. Snart återvänder det ånyo till den eviga verldsstaden själf, som utgör centern af taflan; man tröttnar ej att se dessa kullar, coupeler, torn och palatser, som på den gula Tiberns begge stränder förvara så många odödliga minnen af hjältemod och snillet förtjusning; man erinrar sig Horatii utrop, och det går ännu lika varmt från åskådarns hjerta:

"Alme Sol,

.

.

possis nihil urbe Romæ

Visere majus!"

Vid återkomsten till min boning fann jag mig

vara i den rätta stämningen, att bese de ypperliga fresco-målningar, med hvilka några unga tyska konstnärer smyckat en liten sal i Preussiska Consuls Bartoldi's hus; de föreställa de viktigaste afdelningarna ur Josephs historia. Särdeles behagade mig en af Cornelius, der den raphaeliskt älskvärde ynglingen tyder drömmarna för Pharao, som sitter på thronen i djupa konungsbekymmer, och en annan af Overbeck, der gossen, i ett skönt syd-asiatiskt landskap, blir af sina bröder såld åt den kommande slafhandlarn. Den gamla Florentinska skolans fromma naturfriskhet andas ur dessa bilder, i förening med den gamla Tyskas osminkade redlighet och oskuld. Men sådan är den syftning, som herrskar hos de utmärktaste härvarande tyska målare; en syftning, som kan anses för gryningen af ett nytt Måleriets tidehvarf, likväl endast i det afscendet nytt, att det med själfständig nppfattning återvänder till det sköna och väsentliga i ett längesedan förflutet, hvars herrligaste, men också sista, frukt var den oöfverträfflige Raphael. Att en åsigt, som genom sin motsats till de flesta samtidas begrepp om konst och dess bestämmeelse, nödvändigtvis till en början måste yttra sig med ett revolutionerande lynne, först hos tyska konstidkare skulle tändas och utvecklas, följer af den spekulativa, historiska och religiösa riktning, som är själen i Tysklands nationalbildning. Bland Italianarne ha de hittills blott vunnit en Maltesare till lärjunge. De andra, äfvensom Fransoser och Engelmän, fortflara

med mycken bekvämlighet och sjelftillfredsställelse att måla statuer, coups de theatre, nakna flickor och gaeliska töckenbilder. Somliga förgrubbla sig på Guidiska ätherfärgor och Mengs'ska idealer, andra äflas att i eklektiska compositioner sammandestillera tre eller fyra mästares (t. ex. Raphaels, Titians och Correggio's) olikartade storheter, en talrik mängd repeterar oupphörligt Davids fransyska tragedier, några tro sig vara i besittning af den pura Naturen, samt yrka med höga rop på kraft och naturgeni. Det sista, nemligen enligt sitt begrepp derom, förmena sig Engelsmännen till ett utmärkt mått hafva upptäckt hos Thorvaldsen, hvarföre de ock värdera honom ungefär ur samma synpunkt, som de upphöja sin nyaste modeskald, Lord Byron, till ett non plus ultra bland alla skalder på jorden. Tvifvelsutan äga Britterne sinne för allt, som på ett djerft och öfverraskande vis är lefvande och ursprungligt: men de flesta tyckas dock sätta det sköna och det stora blott i uttrycket af en ovanlig kraftansträngning. Om philosophi, religion och poesi kan hos alla dessa egentligen ej vara fråga, hvarken i principerna, eller i den känsla som leder deras utöfning.

Annorlunda Tyskarne. Jag hade ofta i deras fädernesland hört omtalas, att i Rom, bland yngre tyska konstnärer, ett slags ny målarskola vore på vägen att bilda sig; och man tvistade häftigt om förfuhtigheten af dess grundsatser, långt häftigare än om

värdet af dess arbeten, emedan man åtminstone hos sjelfva hufvudmännen (Cornelius och Overbeck) gern medgaf både sällsynt snille och sällsynt grundlighet i tekniska kunskaper. Jag märkte på den ena sidan, såsom det vanligtvis sker vid dylika tillfällen, innan framblixtrandet af en ny andlig lifsyttning hunnit afgörande genombryta molnen af gammal häfd och fördomar, en ovilja som blindt förkastade och fördömde; på den andra en beundran, som kanske ofta trodde sig böra gilla och förfäktat det nya, endast för dess tvetydiga förtjenst att vara nytt: sällan uppgifter och omdömen, som grundade sig på en lugn och oväldig pröfning. Till och med Goethe har nyligen *) dömt omildt öfver en sak, som han icke betraktat genom sina egna ögon, och med magtspråk, egentligen hvilande på Mengs'ska ungdomsläxor, emot sin vilja bragt en fullkomligt babylonisk förbistring i den stridsfråga han ville upplysa. Ett sådant förfarande tjänar alltid blott att just framlocka den motsatta ensidighet, hvars tillvarelse man ex hypothesi antager och bekrigar. De unga konstnärerne och deras vänner skjuta skulden till dessa den gamle skaldens mindre lyckliga ingifvelser på en viss theoretiserande målare i Weimar, Meyer, sedan flera tiotal af år Goethes umgängavän, en lärd man, men usel målare, och i sin konstlära, sina granskningar ungefär en de bildande konsternas Bouterwek. Likväl har Goethe sjelf

*) I andra häftet af *Kunst und Alterthum in den Rhein- und MaynGegenden*.

offentligen yttrat sig om den ädle Cornelius, i anledning af dennes teckningar till Niflungaqvädets, att hans talent är underbar, ja att konsten med honom liksom återvändt i moderlifvet och blifvit ännu engång nyfödd. Detta yttrande, rätt förstådt, innehåller någonting oändligt mycket mer, än Goethe förmodligen dermed trodde sig säga: i stället att vara ett blott uttryck af bifall öfver en enda utmärkt man, är det i sjelfva verket den allmänna karakteristiken af hela den anda, det bemödande, som danar den anklagade nya skolans rigtning och systemål.

Tänker man sig under namnet en aflikhet i grundåsigter fritt sammanbunden konstnårs-republik, så är en skola här visserligen förhanden; men egenskapen af nyhet kan henne med mindre skäl tillerkännas, då hon egentligen är så gammal som Fiesole's, Masaccio's, Francia's, Perugino's och Raphaels. Hvad man hos henne finner oerhördt och nytt, består endast deruti, att hon återvändt till Naturens och Skönhetens ursprungliga åskådning, sådan som den måste lefva hos en konst, hvilken är christlig till sin själ och romantisk till sitt lynne. Hos Grekerne var Skulpturen religionens konst, var den af de tyenne plastiska systrarna, på hvilken högsta kärlek anyändos och högsta värde sattes; Måleriet var deremot blott en bisak, lämplig för prydnader af rum och allahanda bestämmelser till enskildas nöje. Det blef också hos de Gamle aldrig något annat, än ett med torrak-

tiga färgor belagdt aftecknande af statuer och basreliefs **). Christendomens verldsomhvälfning var ej allena ljusets, utan ock ljusbrytningarnas triumf; de nya milda gudomligheterna klädde sig helst i den skära slöjan af färgornas spel, och Målarkonsten fick vingar som lyftade henne långt öfver systemen. Men af detta omvända förhållande skulle nödvändigt följä, att om Bildhuggeriet — i nödfall, det förstas — kan hjälpa sig skickligt nog med fantasi utan hjerta, med poesi utan religion, nemligen med den poesi, som ligger i den yttre fullkomligheten af Naturens organism; så är tvertom allt Måleri, som ej utvecklar sig ur den innerligaste sammansmältning af begge, ett alldeles intet, en väsenlöst gycklande brokig ögonkittling. Det måste så behandlas, att det på fullt allvar är, hvad Skulpturen fordom var, en konst för religionen och för stora minnen. I annat fall blir dess rot afskuren, dess kärna urhålkad, och man får hastigt se Raphaels yrke sjunka ned till sin första ringhet, till ett blott och bart dekorations-handtverk, ja detta till och med utan den heder, att såsom sådant kunna mäta sig i konstvärde med en till samma förnedring sunken skulptur; ty Bildhuggeriet, stöd-

**) Senare Anmärkning. Man betrakte fördomsriten der så kallade Aldobrandinska brölloppet, som nu förvaras i Vatikanen; man betrakte den talrika samlingen af antika taffor i Portici! Först, torde framdeles i anledning af sina besök i Herculaneum och Pompeji, återkomma till detta ämne med större utförlighet.

jande sig på vissa organiska urbilders nästan matematiskt stränga oförvansklighet, bibehåller under sitt förfall i det längsta qvar ett sken, en majestätlig skymt af den ädla, den gudomliga enfald, som yttrar sig i de eviga grunddragen af Naturens harmoniska lagbundenhet. — Bibeln, den äldsta Kyrkans Legender, Folksagor och episkt-historiska urkunder, nemligen sådana, hvarest häfderens ledande själ och folkslagens lynnen osminkade framträda i deras innersta sanning, bilda den krets af ämnen, inom hvilken den äkta Målarns uppfinning och pensel har att välja sina föremål. Framförallt måste han med filosofisk skarpsinnighet och poetisk blick — är han af rätta slaget, så förenar han begge i sin instinkt — förmå intränga till det väsentliga, det karakteristiska, det egendomliga i tingen; denna förmåga kan upphöja ett portrait — liksom ju förhållandet är med de gamla italienska och tyska mästarnes kraftiga portraiter, — till värdigheten af den eviga symbol, som ofta kanske förvirradt nog uttrycker sig i personers egen timliga skepnad, och förädla en landskapstaffla, fastän hon blygsamt ingenting annat begär, än att med hjertlig känsla framställa en bit af den närvarande sinliga världen, till en uppenbarelse från den högre, hvilken ju icke blott förkunnar sig genom englar, helgon och hjeltar; utan ock genom stjernor, blomster, klippor och vattenfall ***).

***) Hela den synliga Naturen är ju ett sinnebilds-språk?

Men huru långt, alltifrån Raphaels död, var ej Målarkonsten afviken från all det Skönas rena symbolik i Natur, Religion och Historia! Hvilket syndafall gjorde den ej redan i Giulio Romano's praktfulla mythologiska galleri-bilder, hvilkas vällustigt skimrande hedendom egentligen blef hela det nyare Måleriets herrskande böjelse, och hvarvid man, allt ständigt under inbillningen att fortsätta der Raphael slutat, äntligen kom utföre till den själlösa matthet, till den oredda i ändamål och medel, som under en skrytsam affectation af ideal och naturstudium utgör skaplynnets af det sistförflutna århundradets målar-bemödanden. Denna centrifugala rigtning, kanske tydligast synbar i det ganska jordiska sätt, hvarpå de högsta andliga ämnen af de nya mästarne behandlades, var flera gånger på vägen att alldeles fastna på grund och drunkna i sin egen flärd; män af verklig kraft, fastän i begreppen missledde och inskränkte af en samtid som sönderföll i abstraktioner, sinnedruckne naturalister, såsom Caravaggio och Rubens, eller antikiserande eklektici-

Den konstnär, som kan poetiskt (prophetiskt) fatta det, han kan ock poetiskt måla. Bekräfta ej Tyskarnes Friedrich och Syenskarnes Fahlcrantz med mångfaldiga exempel denna teori? Jag ville väl engång se af den senare Dagens Stunder, behandlade i en cyclus af landskapsstycken; jag är säker att de skulle tillfyllest öfvertyga hvarje tviflare, till hvilken höjd af symbolisk skönhet äfven detta slags måleri kan uppsvinga sig.

ster, såsom Carracci'erne och Mengs, gjorde den åter liksom flytande och gäfvö den en viss fart igen: men det Onda låg i sakens inre väsende, och sedan det sistnämnda partiet, som oupphörligt förvexlar Måleriets synpunkt med Skulpturens, omsider vunnit seger genom den helgade myndigheten af Winkelmanns ensidiga skulptur-dyrkan, skulle nödvändigt slutligen en tid inträffa, då man anses för en stor målare, när man tecknar statuer i theatraliska ställningar, låter ingen grupp vara naturlig, och colorerar så kallt, snart sagdt så färglöst som möjligt. Till denna höjd har Camuccini hunnit, som nu gäller för Italiens yppersta målare, sjelf ett echo af David och det parisiska skönhetssinnets modernaste modestadgar. Det verkliga Måleriet, nemligen det som gick ut från Christendomens återlösning af naturens och mensklighetens förlorade fägring, och jemväl vid behandlingen af hedniskt-mythiska ämnen förfor med en djupsinnighet, såsom hade det varit invigdt i Orphikernes förbund, i eleusinska mysterierna eller i Nyplatonikernes theosophiska poesi, upphörde med Raphael. Det hade börjat sin bana från en ännu ej tillräckligt uppdagad österländskt-byzantinsk källa, i tvenne mäktiga, till sitt upphof ungefär liktidiga, strömmar af oförgänglig skönhet, den gamla nederländsktyska och den gamla nord-italienska, eller, i kortare benämningar, den cöllniska och den florentinska. I anda, syftning och en för vårt slappade släg-

te nästan otrolig arbetsflit, äro båda oändligt nära med hvarandra beslägtade: dock uppnådde slutligen den sista en ädlare styl och en sannare norm i det hela af formerna. Hvad som utmärker de viktigaste af de arbeten, som vi äga från de för-Raphaeliska mästarnes tider, är lätt att med ögat utfinna, men om möjligt att beskrifva med pennen. Det är, i känslan, en stilla lågaude fromhet och en oförfalskad naturlighets oskuld; i uppfinningen och anordningen, redlig och enkel ända till arkitektonisk symmetri, en rentaf symbolisk åsigt af ämnet och dess omgifningar, hvarföre också deras bästa historiska stycken vanligtvis tillika äro de bästa landskapsstycken, — ja enligt min tanka har landskapsmåleriet förlorat mer än sin halfva väsentlighet, sedan det skilde sig från sitt dåvarande samband med jordens friborne konung och medelpunkt; — i det individuella hos gestalterna, en personlighet, en särskildhet, som är fattad och framställd med hela sorgfälligheten af Naturens egen outtömligt grundliga sanning; i åtbörder, blickar, anletsdrag en utomordentlig uttrycksfullhet och bestämdhet, visande å ena sidan det gladaste skådespel af styrka, mod, salighet och förtröstan, äfven under de smärtsammaste lidanden, (liksom af den tacksammaste hänryckning, då fridspalmen redan är vunnit), å andra sidan ett i sitt slag icke mindre majestätligt skådespel af det mot Ljuset klämpande Mörkrets förfärliga uppenbarelser.

genom väldiga brottslingar och dämoniska varelsers inflytanden; i färgsinnet en glödande liflighet och friskhet, som ömsevis, liksom hos Leonardo da Vinci, öfver sina varma utgjutelser andas den italienska helsans fullsaftiga, brunaktiga färgton, ömsevis, liksom hos Fra Angelico da Fiesole, paradiset skära doft och genomskinlighet; äntligen i det hela af compositionen, en ofvan-efter kommen välgörande vishet, som omotståndligt upplyfter betraktarens sinnen till det högsta Gode, med glömska af alla de små kritiker, som stundom kunna göras mot anatomi, perspektif och andra lyten af dylik art, brister, hvilka deremot ensamt skärskådas af dem, som i allt annat sätta konstens väsende, utom i själ och i snille. Det på många fördelade stjernljus af en hög och värdig konstnärskådning, som lyste och vägledde, med oupphörligt stigande klarhet, dessa gamla mästare från Giotto till Raphael, samlade omsider i denne, liksom i en sol, alla strålar, och frambragte så dessa underverk af skönhet, dem vi luft förvånade tillbedja i hans Jesusbarn, hans Madonner, Apostlar och Cäcilior. Den konstnär, som äger det himmelska, honom faller ock, själfmant, allt det jordiska till. Huru liten blir mästarn i clair-obscur, den honingsöta, på naift behag temligen Narciss-lik studerande Correggio, eller den djerfve kraftmålarne Tizian med sin brännande, väl-lustiga carnation, eller den förnäma Guido med sitt

sentimentalt-antika ätherväsande, ja den stormige dombasunarn Michael Angelo sjelf med sin öfvermodiga teckenkonst, vid sidan af den rena, milda, prunklösa Raphael, hvilken, endast bekymrande sig om själens skönhet, som var hans lifs medfödda gudomliga idée *), fattat alla sinliga fallkomligheter i en enda odelbar sammanklang, och vet att måtta dem alla till en spegelblank förklaring af den eviga tankens lugna jemvigt! — Måleriets närvarande förfall är ej olikt det, hvaruti Vitterheten icke längesedan befann sig, efter Shakspeare, Cervantes och Calderon ända till slutet af nyssförlutna århundrade, innan mästare i skaldekonst, såsom Goethe, Schiller, Novalis och Tieck, samt mästare i visdom, såsom Kant, bröderne Schlegel och Schelling hunno uppstå att göra tiden uppmärksam på den hos mängden rent af borttappade idéen af poesi. Men liksom desse män, hvar och en på sitt vis, själfve lefvat och verkat i en ädlare forntids anda, och endast derigenom lyckats att spänna till en ny poetisk stämning tids-hvarfvets strängar, så förslår ock intet studium af naturens fullkomligheter, intet af någon mästares, ej engång af själfve Raphaels, att rädda konsten ur dess lägervall, om ej målarne framförelle söka gripa sitt yrke vid dess ursprungliga rot, och likt Medeltidens konstnärer, ur den outtömliga

*) Den certa idéa, hvarem han sjelf talar i ett bref till sin vän Castiglione.

springbrunnen af religionens lif och den romantiska diktens, åter hämta denna en odödlig ungdoms gulfod, hvars dryck öppnar ögonen för en oöfläckad andeverld och tingens inneburna signaturer. Man förebrår dem, som yttra dessa grundsatser, att de vilja fråntröfva konstens utöfning all fritt framskridande sjelfständighet, och spärra den inom gränserne af ett härniadt forntids-måner. Tvertom: frågan är ej om att imitera de gamla måstarne, allraminist att af blind och vidskeplig vördnad återupptaga det, som hos dem kan vara brist och felsteg. Deremot är visserligen vår mening, att man bör lefva, arbeta och tro som de, med samma fromhet, allvar, sjelftuppoffring och oförkonstlade natursinne; att man bör, änskönt icke till punkt och pricka med deras, för våra utvidgade syften icke allid tillräckliga medel, begynna der De begynde, nemligen vid det eviga Ljuset och den eviga Sanningen; att man bör förvärfva sig det mod, som med glädje vet sig sjelf och sina åtgärder blott vara förberedelser åt kommande lyckligare efterföljare: och endast på en sådan väg, som kan med skäl heta ett konstens återvändande i moderlifvet till en ny födelse, är det att hoppas, att småningom skall ännu engång utveckla sig ett tidehvarf af stor och herrlig konstbildning, måhända, i sin fullbordan, slutande med någon ny Raphael, återburen i en annan englaskepnad.

Så ungefärligen tänka, verka och tala de män, hvilka här i Rom äro sina medbröders förelysande tvillingstjerner, Cornelius och Overbeck; de andra följa nitiskt denna lära, och det är lika naturligt, som ousäktligt, att upphöjandet af det Gamla och nedslättandet af det Nya ännu hos en och annan ej sällan driva till öfvermått. Cornelius och Overbeck äro begge katoliker; den förre, en Rhenländare, född i denna kyrkas sköte, den senare, en Lübeckare, öfvergången dertill. Omkring dessa båda sluta sig föröfrigt, med största fördragsamhet mot hvarandras theologiska dogmer, såväl protestantiska konstnärer som katolska, i ett gemensamt ästhetiskt samhälle. Det gifva likväl bland härvarande protestanter ett parti, som anser för ordentlig religionspligt att ifrå mot detta samfund och mot den hos denna så kallade nya skola märkbara kärlek för religiösa och katolska ämnen. Besynnerligt, hvad den miastänkta katolskheten angår, huru man kunnat förglömma den påtagliga omständighet, att den äldsta christna kyrkans trosartiklar, traditioner och legender äro ett arf, som hon lemnat åt alla de sekter, i hvilka den christna församlingen delat sig; det är ju icke mot äldsta kyrkan, utan mot Papismen, som o-katholikerne trätt i fiendtligt förhållande. Och huru litet man i måleriet förmår uträtta, när man med ytliga, inskränkta åsichter af Christendomens fornhälder än-

dock vill på dess Tabor bygga ästhetiska hyddor, bevisas, utom af dagliga erfarenheten, kanske mest träffande af det analoga exempel, som Skaldekonsten i senare tider framställt: jag menar exemplet af tvenne glänsande snillen, hvilka, liksom Dante, ville i ett par verldsomfattande dikter besjunga den eviga kärlekens lösning af skapelsens gåta, men under nitet att gå till det yttersta i protestantisk renhet, åstadkommo verk, som med alla sina stora särskilda skönheter dock emot Dante's äro mödosamma lekverk, ja förmodligen af ingen kunna läsas i en sträcka till slut utan oerhörd ansträngning och tröttnad.

Cornelius är en man af ungefär en ålder midt emellan din och min; till sitt yttre, en kort, men väl proportionerad och kraftfullt byggd gestalt, med ett anlete som utmärks af starka drag, brunlett färgton och mörka, djupt under ögonbrynen framblixtrande ögon, har han med den allvarsamma, klara, genomträngande blicken och det på fastheten af sin inre natur orubbligt hvilande väsendet ett afgjort filosofiskt tycke, som angenämt påminner om Schelling; blott är Cornelius, såsom en konstnär höfves, under all utsidans lugna fattning likväl inombords mera häftig och vulkanisk. Hans hjerta är lika ädelt, som den stränga renheten af hans seder är värdevärd, och hans lynne lika okonstladt, öppet och red-

ligt, som hans reflexion är skarp och hans bildning vetenskapligt grundlig. Varm katolik, gillar han dock, med lyftning öfver alla ensidigheter, i Luther det stora, af Gud skickade redskapet, och i Protestantismens uppkomst det nyttiga för mensklighetens ledning till sjelfständiga forsakingar. Öfvertygad att dessa, när de företagas med ärligt allvar och af et verkligt religiöst behof, slutligen på ett eller annat sätt skola hemföra de spridda brödrastockarna till Faderns gemensamma boning, till en församling der tvisten mellan hjertat och förståndet, mellan fantasien och frihetsbegäret är bilagd, förklarar han sig högt emot det proselytmakeri, som några af härvarande katolska konstnärer i blind välmening drifva; han tror, såsom jag, att de för poesien och konsten, ej mindre än för hjertats hugsvalelser, mest väsendliga religions-idéer äro — eller åtminstone kunna vara i båda kyrkorna desamma. Känslans eld och ett oförvillbart omdömes klarsinnighet stå hos denne man i en lycklig och sällsynt förening. Han äger en vidsträckt poetisk beläsenhet; Dante och Goethe äro hans älsklings-skaldar. Jag vet ej, om du ännu haft tillfälle att se de berömda teckningarna till Goethes Faust, hvilka dock stundom — såsom ofta sker — förlorat genom gravörens åtgärd. Ännu mer har detta missöde ägt rum med några af hans teckningar till Fru v. Helwig's och Fouqué's Taschenbuch, särdeles i andra årgången; hvaröfver

han ej litet beklagar sig. Fullständigt skulle du lära känna hans snille, om jag kunde visa dig hans i kroppsstorlek utförda cartoner till åtskilliga scener ur Dante, dem han fått uppdrag att al fresco måla i en Villa i Massimi; glädjande prof, att dock en och annan förnäm Italienare ännu förstår att värdera den äkta romantiska poesien och en bildande konst som dermed befryndar sig. Nyligen har han målat på trä en skön den Hel. Familjens flykt till Ägypten. Nu är han helt och hållet fördjupad i den Grekiska myth-kretsen. Kronprinsen af Bayern önskar att i ett Museum, som han låter bygga i München under det något besynnerliga namnet glyptothek, få en vidsträckt bildersal smyckad al fresco af denne sinnrike mästare, med mythiska skilderier, hvilkas innehåll skall motsvara och till ett andligt helt sammanbinda de plastiska konstverk, dem salen är bestämd att förvara. Cornelius tyckte i början ej särdeles om, att inlåta sig med grekisk mytologi; men vid närmare forskning i dess ursprungliga, ännu orientaliskt-religiösa beskaffenhet fann han, att otaligheten af triviala behandlingar hvarigenom denna mytologi sjelf omsider blifvit ytterligt trivial, dock ej alldeles tillspärrat dess djupa malmstreck för fintligare slagrutor. Han tecknar nu med nöje på det första utkastet till en krets af den grekiska myth-lärans väsentligaste symboliska föreställningar, och hans

utkast förräder öfverallt en man, som är invigd i andan af Äschyli Prometheus. — En liten läck roman, som redan i flera år varit hans hustru, men med sin fina växt och sina blygsamma Madonne-ögon ännu ser ut som en flicka, sköter hans husliga omständigheter, samt har åtminstone den förtjensten, att vara mycket godsinnad och mycket tillgifven sin make. Blott när han talar om att flytta till Tyskland *), mulna hennes blickar af tårar, hon gör sig, liksom hennes landsmän i allmänhet, de rysligaste begrepp om den del af Europa som ligger norr om Alperna, och barnen, hvilka likt modren hittills ej lärt sig det ringaste af faderns språk, föreställa sig att i Norden få se idel vidunder.

Overbeck, en lång, smal och ljuslagd yngling, som i forntyak dräkt, med en tankfullt menlös uppsyn, fladdrande castaniefärgade lockar och den avarsa sammets-barretten på hjessan har ett verkligt tycke af Raphael, är i allt, utom i snille och allmänna åsigter, en motsats af sin vän Cornelius; man kan säga, som ock Kronprinsen af Bayern nyligen gjort i ett skaldestycke till de tyske konstnärernas ära, att denna är en paulinsk, Overbeck åter en johanneisk natur. Han är son af den Overbeck, hvil-

*) Denare Anmärkning. Denna flyttning är nu skedd: Cornelius är utnämnd till Direktör för Konst-Akademien i Düsseldorf.

ken såsom poet förvärfvat sig ett namn, fastän icke betydligt, i Tysklands vitterhet; har bekommit en lärd uppfostran, tagit Doctorsgraden med heder, men af omotståndlig böjelse lemnat alla andra planer och utsigter för att öfverlåta sig åt den konst, hvilken han nu med så mycken ära utöfvar. Född protestant, öfvergick han för några år sedan till katolska läran; ett steg, som blottställt honom för mångas tadel, och hvilket ännu ej hans fader, såsom det berättas, kunnat förlåta honom. Exemplet är ock visserligen ej att anbefalla till efterföljd: men Overbeck hör till det slags själar, hvilka Naturen födt till Katholiker, och som derföre, för sin enskilda del, göra rätt i att lyda sitt behof. Han är föröfrigt lika tolerant som Cornelius, och hans lynne har en mild glätthet, en stilla angenämhet och oskuld, som gör honom oändligt älskansvärd. I sin personliga lefnad anachoretiskt ren och from, är han i sin konst ödmjuk, anspråkslös, ljuf, men klar och säker på saken. Som en själf full melodi, med kraftig bröst-stämmas föredragen, omedelbart flödar ur lifvets innersta rymder, så fäster hans lugna, andaktsblida, prålfria verksamhet på duken hans rena hjertas afspeglingar, de himmelska urbilder som i denna skära glans endast äro det barnsliga sinnets egendom. Intet skådespel är för mig skönare, än när jag i en manligt utbildad själ ser bevarad en sannfärdig och medvetlös barndom. — Det förstår sig, att han helst väljer

evangeliska ämnen, t. ex. Maria som utkorar den bästa delen, Christi intåg i Jerusalem o. s. v. Liksom Cornelius ur Dante, skall också Overbeck måla en sal åt Marchese Massimi med scener ur Tasso. Bland hans undersköna cartoner dertill, kan jag isynnerhet ej betrakta Sophronia och Olindo på bålet, utan en innerlig rörelse. Det syns att han bildat dem som amore, och jag kunde ej afhålla mig från att i mitt inre önska den bredvid mig stående konstnären en belöning, på hvilken han — fastän vid ett gladare tillfälle — singe använda dep ryktbara, gudomliga stansen:

«Et è mia morte avventurosa à pieno,
O fortunati miei dolci martiri!
E impetrerò, che giunto seno à seno
L'anima mia nella tua bocca io spiri etc.

Men huru sällan belönas de män, som förbränna sig själva på det Skönas flammande altaren, af det som jorden har skönast att erbjuda! Och likväl kanske med rätt: ty jorden skulle annars möjligtvis tränga himlen ur deras föreställningar, då fantasien så gern sprunger sig fast vid det jordiska med sina egna skumrande trådar.

Kortligen: Overbeck och Cornelius visa på ett hugnande sätt, huru det ännu i dag är görligt, att utan affectation lefva och arbeta såsom de gamla mönstren: att vid en stor själens enkelhet, ja enfald, utveckla det ljusaste förstånd och den rikaste inbillning;

samt med den största mångfald och individuella olikhet i sträfvandet till Konstens mål, dock i den väsentliga kärnan af saken bibehålla orubbad en fullkomlig enhet.

Redan känner jag flere andra utmärkta konstnärer af samma skola. Det historiskt-poetiska intresset lifvar dem alla lika, till och med dem, som ej mycket befatta sig med det religiösa. Så har jag gjort bekantskap med en gammal humoristisk landskapsmålare, en Tyrolare vid namn Koch, som kan Dante och Lied der Nibelungen utantill, samt declamerar dem ömsevis med stycken ur Abraham a S. Clara's löjlige Capuciner-predikningar. Denne Koch har också tecknat och stuckit fyra snillrika blad med rysliga uppträden ur Dante's Inferno, t. e. tyrannernes straff. Såsom landskapsmålare är han yppig och glänsande, kanske stundom till öfverdrift, och säges ofta förderfva sina tafflor derigenom, att han alldrig finner sina compositioner tillräckligt rika eller sina färgor nog saftiga och glödande; i följd hvaraf han öfvermålar dem den ena gången efter den andra. Mellertid har han frambragt några förträffliga stycken, bland hvilka jag isynnerhet älskar ett herrligt italienskt landskap, der patriarken Jakob tågar hemåt med sina skaror af tjenare och hjordar. Han är jemväl författare, helst satirisk; dock har han aldrig något någon af sina handskrifter spridas genom tryck-

pressen. En af dessa, hvilken, om jag mins rätt, kallas "Kochelum eller den Rumfordska soppan", har bland den nya skolans vänner skördat mycket bifall. Den är ett slags Prinz Zerbino i Målarkonsten, riktad mot allt der befintligt philistéri, och tilltygar således alla Målar-Akademier, men enkanerligen den Wien'ska, hvars medlemmar han personligen känner, med en obarmhertig qvickhet. — Mer ex professo författare, och (vertemot sin egen mening) vida märkvärdigare med pennan än med penseln, är den temligen högt bedagade målarn och poeten Müller, bland Tyskarne känd under namnet Teufels-Müller, emedan han, i trots af sin beundran för det ideala hos Mengs, helst målar sjelf idel djellar och vederstyggliga spöken. Också kan man ej säga honom en större artighet, än om man vid betraktandet af hans målningar yttrar med bekländ röst: "Es wird mir ganz geisterhaft zu Muthe."

Föröfrigt är det i Rom, snart sagdt, ingen konstnäradygd att vara productif; så omgifven på alla sidor af väckelser och retelser, skulle inbildningskraften innan kort alldeles öfverväldigas och förgås, om den ej genom ett artistiskt begagnande af de ämnen hon samlar, uppehölle jemvigten mellan sig och den yttre världen. I Sverige, der man målar utan att känna Raphael mer än efter den tvetydiga skug-

gan i några kopparstick, der man sjunger om nåt-
tegar och vår utan att hafva hört de förra eller
sett den senare, är det förlåtligt, om en mjältsjuk
lättja, oundviklig följeslagarinna af det tröttsamma
kämpandet mot Naturens styfmoderliga njugghet, of-
ta förqväfver de herrligaste anlag för vetenskap och
konst, så att man hellre hvilat och njuter af främ-
mande länders frambringelser, än sjelf föröker anta-
let af alster, hvilka i förhållande till klimat, folkbrist
och fattigdom egentligen måste betraktas såsom rena
öfverflödsvaror. Här brusar lifvet från alla rigtnin-
gar genom ådrorna med en sjudande eld, man kän-
ner sig böjd att lefva, att älska, att skriva, att hug-
ga, att måla.

Den 23 Mars.

Jag har i dag rätt ordentligen i Villa Borghese ve-
derqvickt och uppfriskat mig efter den nyss förflut-
na Påskveckans utsägligt präktiga, men också out-
sägligt larmande högtidligheter. Nästa gång skickar
jag dig förmodligen ett slags tafel deraf, till bevis,
att den katholska gudstjenstens symboliska ståt aldrig
här kan upphöra, så länge detta folk och denna na-
tur ej sjelfva byta om lynne och skepnad. Mycket i
den katholska religionsformen, hvars inre poesier för-

öfrigt ej sällan alldeles vanställes af ömkliga, fäakti-
ga presters mekaniska och pladdrande behandling,
är tvisfvelsutän en blott öfversättning, stundom en
travestering af den gamla hednisk-romerska. Då Chri-
stendomen utbildade sig till Statsreligion, har Kyr-
kan ögonskenligen med flit af de forna mysterier-
nas omklädnad upptagit allt, hvad som på ett gladt
och värdigt sätt kunde föröka det sinliga uttrycket
af hennes egna; dessa voro ju de förras fäfängt sök-
ta förklaring och förädling. Mera härom framdeles.
Bland nordiska resandes och resebeskrifvares vanliga
manier är knapt någon mera förunderlig än den, att
oupphörligt declamera mot det närvarande Roms vid-
skepelser, men deremot på det mest sentimentala vis
taga i försvar hvarje rest af det antikas, visserligen
i allmänhet långt mera dunkla och skadliga. När
man t. ex. läser i en dagbok, som en viss Fru von
der Recke utgifvit öfver sin italienska resa, huru hon
tycks vid hvarje anblick af någon helgonbild nästan
hafva fallit i convulsioner, och huru åsynen af den
Hel. Januarius, som på en bro vid Neapel upplyfter
sin värjande hand mot Vesuvius, alldeles för den go-
da frun skämde bort en hel herrlig afton, då det just
hade lyckats henne, såsom hon berättar, att uppsvin-
ga sig med alla sina tankar till den omätliga Verlds-
anden; när man tillika i samma bok läser ett par si-
dor fyllda med klagan och vemod, att numera inga
Lärer, inga Penater finnas, emedan det förträffliga